

Відгук
офіційного опонента, кандидата педагогічних наук
Павлюк Оксани Сергіївни
на дисертацію Онищук Світлани Олександрівни
**«Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової
роботи в закладах загальної середньої освіти»**,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

***1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними
планами галузей науки***

Збереження здоров'я є важливим складником повноцінного розвитку сучасного суспільства і соціально-економічного процвітання держави, одним із найважливіших завдань світової спільноти. Особливої уваги, в умовах сьогодення, заслуговує збереження та зміцнення здоров'я учнівської молоді. Саме тому перед учителями фізичної культури стоїть завдання щодо залучення школярів до додаткової рухової діяльності в освітньому середовищі загальноосвітнього закладу, так і поза його межами, а також щодо роз'яснювальної роботи стосовно користі будь-якої рухової активності.

Актуальність досліджуваної проблеми підсилюється низкою визначених дисертанткою суперечностей між: вимогами суспільства до професіоналізму майбутніх учителів фізичної культури і невідповідністю означеним вимогам традиційної системи їхньої фахової (фізкультурної, спортивної) і загальнопедагогічної підготовки в закладах вищої освіти; нагальною потребою сучасного суспільства в педагогах, у яких сформована готовність до здійснення професійних функцій з урахуванням потенціалу сучасних здоров'язбережувальних технологій спортивної спрямованості та недостатнім рівнем її сформованості у випускників закладів вищої освіти педагогічного профілю; об'єктивною потребою якісної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи і відсутністю комплексу педагогічних умов, що її забезпечують.

Дисертаційне дослідження С. О. Онищук виконано відповідно до наукової теми кафедри педагогіки «Мультиплікативна парадигма професійного становлення фахівців» (№ 0114U007157), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 30 червня 2016 року) і узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології при НАПН України (протокол № 5 від 27 листопада 2018 року)

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

Дисертанткою подано теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-

масової роботи в закладах загальної середньої освіти, що дозволило обґрунтувати педагогічні умови, побудувати модель і розробити методику забезпечення цього процесу, експериментально перевірити їх ефективність.

У дисертаційній роботі виокремлено компоненти структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти - функційно-професійний, операційно-технологічний, індивідуально-настановний.

Розроблено систему критеріїв і показників готовності майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти: когнітивний (з показниками: обізнаність із типологією та змістом спортивно-масової роботи в школі, обізнаність із інноваційними здоров'язбережувальними технологіями, професійна спрямованість особистості), діяльнісний (з показниками: організаційні вміння, аналітичні вміння, прогностичні вміння), суб'єктний (з показниками: комунікативність, рефлексійність, лідерські якості).

Схарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти (високий, задовільний, низький).

Розроблено модель та методику підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти.

3. Нові факти, одержані здобувачем.

Дисертаційне дослідження С. О. Онищук відзначається науковою новизною результатів, яка полягає в тому, що:

вперше визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти (збагачення змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури інформацією про спортивно-масову роботу в закладах загальної середньої освіти; усвідомлення майбутніми вчителями фізичної культури необхідності організації спортивно-масової роботи як здоров'язбережувальної технології; залучення студентів до активної самостійної діяльності з розроблення спортивно-масових проєктів під час педагогічної практики);

розроблено модель (цільовий, процесуальний, результативний блоки) підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти;

визначено структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти (функційно-професійний, операційно-технологічний, індивідуально-настановний компоненти); критерії оцінювання (когнітивний, діяльнісний, суб'єктний) із відповідними показниками;

схарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти (високий, задовільний, низький);

уточнено поняття «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти», «спортивно-масова робота»,

подальшого розвитку дістала методика професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Детальний аналіз анотації, публікацій та змісту дисертації, С. О. Онищук є підставою для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність викладених авторкою результатів, котрі забезпечуються: чіткістю окреслених кваліфікаційних ознак дослідження; коректністю постановки розглянутих завдань; обґрунтованістю вихідних положень; системним аналізом теоретичного матеріалу; застосуванням відповідного наукового інструментарію.

Застосування комплексу теоретичних та емпіричних методів наукового дослідження сприяло одержанню достовірних результатів.

Грунтовне вивчення джерельної бази (239 джерел, з них 29 – іноземною мовою), апробація матеріалів дисертації у виступах на науково-практичних конференціях різного рівня сприяло підвищенню ступеню обґрунтованості отриманих результатів.

Обґрунтовані С. О. Онищук результати дослідження забезпечують новизну і вірогідність загальних висновків дисертації та загалом не викликають сумніву.

Окремо визначимо додатки до дисертації, які є достатньо інформативними, засвідчують хід експерименту, доречно містять діагностичні методики.

Дисертаційна робота С. О. Онищук виконана на належному науковому рівні, що підтверджує володіння здобувачкою теорією досліджуваної проблеми і відповідними методами наукового пошуку.

Позитивне враження справляє оформлення роботи, вміщені в ній автентичні інформаційні матеріали.

Зміст анотацій, поданих українською та англійською мовами відображає зміст дисертації та висвітлює суттєві її аспекти та основні положення.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів

Наукові здобутки С. О. Онищук складають теоретичну і методичну базу для подальших досліджень проблем професійної освіти.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (акт про впровадження № 1206/30/3 від 11.09.2020 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка (акт про впровадження № 1708 від 20.12.2018 р.); Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (акт про впровадження № 986-33/03 від 19.08.2020 р.); Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти» (акт про впровадження № 679-а від 18.09.2018 р.).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні діагностувальної та експериментальної методик підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти; елективного курсу «Основи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти» для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура); комплексу самостійно-дослідницьких завдань для студентів для набуття ними уявлень щодо здоров'язберезжувального змісту спортивно-масової роботи в сучасній школі; серії практичних завдань міждисциплінарного характеру, що забезпечили формування у студентів уміння розробляти моделі та алгоритми спортивно-масових проєктів у закладах загальної середньої освіти.

Одержані практичні результати можуть бути використані в системі вищої освіти при оновленні змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в педагогічних закладах вищої освіти, як-от: вдосконаленні змісту нормативних курсів «Педагогіка», «Педагогіка спорту», «Вступ до спеціальності», «Фізичне виховання», «Теорія і методика фізичного виховання». Матеріали стануть при нагоді під час проходження студентами ознайомлювальної й активної педагогічної практики, виконання кваліфікаційних робіт; у системі неперервної, післядипломної освіти вчителів фізичної культури.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Структура дисертаційного дослідження С. О. Онищук є достатньо логічною. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Структура роботи відповідає логіці визначених завдань, дозволяє реалізувати їх цілісно та комплексно.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження; подано зв'язок із науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, схарактеризовано методи дослідження; розкрито наукову новизну й практичну значущість роботи; подано відомості щодо апробації та впровадження одержаних результатів; наведено загальну кількість публікацій, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі *«Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти»* визначено сутність і структуру феномена «готовність майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти»; доведено, що результатом підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти є готовність до означеного виду діяльності; науково-обґрунтовано педагогічні умови, що забезпечують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти, конкретизовано зміст понять «спортивно-масова робота», «підготовка

майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти».

Дисертанткою опрацьовано достатню кількість науково-педагогічної та методичної літератури, що дало можливість детально зупинитися на основних теоретичних положеннях проблеми.

Нам імпонує запропоноване визначення дисертантки феномену «підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до спортивно-масової роботи у закладах загальної середньої освіти», який визначено як процес, що є структурним компонентом цілісної професійної підготовки майбутніх учителів, спрямований на усвідомлення ним необхідності конструювання здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього закладу та забезпечення здатності педагогів збагачувати професійну діяльність із фізичного розвитку учнів засобами фізкультурно-просвітницької, профілактично-оздоровлювальної, реабілітаційно-розвивальної, дозвілсько-рекреаційної діяльності.

Вдало визначено С. О. Онищук структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти, котра містить функційно-професійний, операційно-технологічний, індивідуально-настановний компоненти

Науково обгрунтовано педагогічні умови, що забезпечують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти: збагачення змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури інформацією про спортивно-масову роботу в закладах загальної середньої освіти; усвідомлення майбутніми вчителями фізичної культури необхідності організації спортивно-масової роботи як здоров'язбережувальної технології; залучення студентів до активної самостійної діяльності з розроблення спортивно-масових проєктів під час педагогічної практики.

У другому розділі *«Експериментальне дослідження підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти»* описано логіку здійснення експериментального дослідження; визначено критерії готовності майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти із відповідними показниками; схарактеризовано рівні готовності студентів до означеного виду роботи; розроблено й упроваджено діагностувальну методику, модель та експериментальну методику підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти; подано результати констатувального і прикінцевого етапів експерименту.

Досить вдало розроблена авторкою модель, що стала підґрунтям педагогічного експерименту. Вона охоплює три взаємопов'язані блоки: цільовий (мета та методологічні підходи), процесуальний (етапи реалізації, педагогічні умови, засоби, форми та методи реалізації педагогічних умов), результативний (компоненти, критерії, рівні, результат).

Особливої уваги заслуговує елективний курс «Основи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти», метою якого стало формування готовності майбутніх учителів фізичної культури організувати комплексно спортивно-масову роботу фізкультурно-оздоровлювального характеру в закладі загальної середньої освіти шляхом інтеграції теоретичної та практичної підготовки до реалізації здоров'язбережувальних технологій у формі спортивно-масових проєктів.

Розроблений С. О. Онищук спецкурс складався з таких змістових модулів: «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в школі» (лекційні заняття з тем: «Типологія та класифікація видів спортивно-масової роботи в школі», «Інноваційні здоров'язбережувальні технології на уроках фізичної культури в сучасних закладах загальної середньої освіти»); «І практико-зорієнтований зміст підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в школі» (прочитано лекції з тем: «Технологія та практичний зміст організації спортивно-масової роботи в школі на інноваційних засадах», «Здоров'язбережувальний та інклюзивний контент професійної діяльності вчителя фізичної культури з організації спортивно-масової роботи»); «Учитель фізичної культури – координатор, тьютор, організатор та керівник фізкультурно-оздоровлювальної та спортивно-масової роботи в школі» (лекції: «Технологія та практичний зміст організації спортивно-масової роботи в школі на інноваційних засадах», «Здоров'язбережувальний та інклюзивний контент професійної діяльності вчителя фізичної культури з організації спортивно-масової роботи»).

Інформаційно-орієнтувальний етап передбачав реалізацію педагогічної умови «збагачення змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури інформацією про спортивно-масову роботу в закладах загальної середньої освіти». Втілення зазначеної педагогічної умови вимагало використання у ході експерименту дослідницьких та евристично-пошукових методів, спрямованих на активізацію пізнавальної сфери майбутніх педагогів; упорядкування знаннєвого фонду студентів шляхом збагачення їхнього термінологічного тезаурусу поняттями «спортивно-масовий проєкт», «спортивна діяльність», «тренерська діяльність», «спортивно-масові заходи», «масові фізкультурно-оздоровлювальні заходи», «спортивна анімація», систематизації фахових (місце та роль спортивно-масової роботи в теорії і методиці фізичного виховання, функції спортивно-масової роботи в теорії і практиці спортивних ігор) і загальнопедагогічних (психолого-педагогічні та дидактичні принципи організації і проведення спортивно-масової роботи) знань, розвиток емоційної сфери та творчих умінь студентів, стимулювання уяви, здобуття нових знань у процесі спільної творчої діяльності.

На конструктивно-моделювальному етапі моделі реалізовано педагогічну умову «залучення студентів до активної самостійної роботи з розроблення спортивно-масових проєктів під час педагогічної практики». Особлива увага на

даному етапі зверталась на методи імітаційного моделювання, синестезії, продукування валеологічного та здоров'язбережувального контексту професійного навчання студентів. Означені методи було інтегровано в системі дослідницьких, творчих завдань професійного спрямування. Експериментальна робота з підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в школі реалізовувалась у площині квазіпрофесійної діяльності.

Реалізація педагогічної умови «усвідомлення майбутніми вчителями фізичної культури необхідності організації спортивно-масової роботи як здоров'язбережувальної технології» вимагала застосування методів рефлексійного аналізу, що давали змогу осмислювати майбутніми вчителями фізичної культури роль спортивно-масової роботи у створенні здоров'язбережувального середовища школи.

Реалізація визначених педагогічних умов забезпечила суттєві позитивні зміни щодо рівнів готовності майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти.

Безперечно цінним у роботі є розроблена методика підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти, яку можна використовувати у закладах вищої освіти.

Необхідно відзначити правильність проведення педагогічного експерименту, що забезпечило вірогідність результатів дослідження.

Схвальним є те, що дисертантка окреслює перспективи подальшого дослідження проблеми, які полягають у розробці теорії та технології підготовки майбутніх викладачів до реалізації спортивно-масової роботи в закладах вищої освіти.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Відзначаючи достатню наукову новизну дослідження, його актуальність, позитивні сторони дисертаційної роботи, вона не позбавлена певних недоліків, які можуть бути сприйняті як побажання:

1. На нашу думку, дисертантка недостатньо уваги приділила аналізу зарубіжного досвіду проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти. На сторінці 43-44 дисертаційної роботи подано лише короткий розгляд підходів до організації фізичної культури у деяких країнах. В контексті євроінтеграційних процесів доречним був би більш детальний аналіз зарубіжного досвіду та можливостей його використання у підготовці майбутніх учителів фізичної культури в Україні у окремому підрозділі

2. У дисертаційному дослідженні автор виділяє позитивні моменти, які присутні у впровадженні в освітній процес елективного курсу «Основи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти». Бажано було відмітити і негативні сторони процесу.

3. Вважаємо, що роботу збагатило б дослідження мотиваційного компоненту готовності майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти.

4. Практичне значення дослідження бажано було б підсилити практичними доробками. Зокрема, зважаючи на характер дослідження, доречним є видання методичних рекомендацій щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти

5. На наш погляд результати експериментального дослідження підготовка майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти та їх аналіз, та саму методику дослідження слід було виокремити у окремий розділ дисертаційної роботи.

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Основні результати дослідження висвітлено у 29 публікаціях автора, з яких: 1 колективна монографія, 7 статей у наукових фахових виданнях України, 1 публікація в періодичному міжнародному науковому виданні (КНР), 20 публікацій апробаційного характеру.

10. Висновок

Дисертаційна робота Онищук Світлани Олександрівни безсумнівно містить наукові доробки, які позитивно вплинуть на підготовку майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти

Робота пройшла достатню апробацію шляхом публікування статей у фахових виданнях і у виступах на конференціях.

Дисертаційна робота Онищук Світлани Олександрівни «Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до спортивно-масової роботи в закладах загальної середньої освіти» є вагомим внеском у педагогічну науку і практику. За науковим рівнем, теоретичної та практичної значущості, обґрунтованості отриманих результатів дисертація відповідає вимогам пп. 9, 11-13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМ за № 656 від 19.08.2015 р., за № 1159 від 30.12.2015 р. та за №567 від 27.07.2016 р.), що дає підставу для присудження Світлані Олександрівні Онищук наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
теорії і методики фізичного виховання і спорту
Хмельницького національного
університету

О. С. Павлюк

Підпис Павлюк О. С. засвідчує
проректор з науково-педагогічної роботи
Хмельницького національного
університету

В. Г. Лопатовський